

njegovih globin. Zato je znal tvoriti Ristić enako odkritosrčno in prepričljivo iz boli in radosti; prav tej poslednji je umel podati zvrhano mero lirizma.

Uvodni ciklus „Na vrhu planine“ kaže veliko občutljivost do prirode, sposobnost, preliti se v njo in govoriti ž njenim jezikom. Enostavnost teh stihov se bliža umetniški dovršenosti. Sorodne so pesmi „Večernje raspoloženje“, „Bdenje nad knjigama“, „Sumoran dan“, „Ljubav prema nebu“ z intimnim, čisto Ristićevim, naivno lepim zavzdihom:

„Zašto ne mogu kao drvo bez strasti
na plavom bregu izrasti:
senkom kraj sebe izvor da grlim,
granama uvek nebu da hrlim?“

V to vrsto spadajo nadalje „Ljubav prema senkama“, „Samoća“, „Jutro“, „Lutanje po snegu“, „Izpod kamenog neba“ i. dr. Druga vrsta, miselno-impresivna lirika se Ristiću menda manj prilega, dasi je dal tudi tu nekaj jačjih tonov: „Između jave i sna“, „Prozirni lik u tamnom oknu“ itd. Med najboljšimi stihii tega razreda je čudna, v temnem molu ubrana in sugestivno zagonetna pesem „Ljubav što živi u tebi i u meni“. Kot kaj značilna izpoved se uveljavlja pesem „Balkanski mladići na putevima svojim“, ki kaže sočno, umetniško oplemenjeno miselno nastrojenje, ki je srečno kumovalo tej zvečine čuvstveni, ne-problemski poeziji.

„Svitci“ so kajpak začetek, prva beseda, start. Pogrešam močnejših, odločnejših zamahov, za katere slutim, da jih bo Ristić slejkoprej še dal. Nekoliko več pesniške samozavesti mu pa vsekakor tudi sedaj ne bi škodovalo.

Ristićev jezik je — razen malih izjem — dokaz, da more obstojati tudi povojna srbska književnost brez tujk.

Ivo Brnčić.

PREGLEDI

Benedetto Croce, Storia d'Europa nel secolo decimonono. (Bari, Giuseppe Laterza & Figli, 1932.) Tretje, izpopolnjeno, Thomasu Mannu posvečeno izdanje Crocejeve evropske zgodovine 19. stoletja prihaja v času, ko je takale retrospektiva v prejšnje stoletje potrebnejša kot je bila še pred leti. S politično reakcijo v Nemčiji je dobila avtorjeva domovina novo zaveznico v zanikavanju rezultatov 19. stoletja. Kakšni so ti rezultati? Benedetto Croce, eden najlucidnejših in najbolj mnogostranskih intelektualcev liberalne Italije, je v svoji „Storia d'Europa nel secolo decimonono“ podvrigel kritičnemu razglabljanju vse važnejše dogodke, pojave in idejne struje prejšnjega stoletja, da bi dobil kvintesenco tega veka. Odkril jo je v pojavu, ki najbolj ozna-

čuje omenjeno dobo, dasi nikakor ni njena iznajdba in last. Ta pojav je svoboda, ki jo je 19. stoletja povzdignilo v „la religione della liberta“. Crocejeva knjiga ni zgodovina v običajnem, šolskem smislu; bolj kakor zgodovinsko dogajanje se v nji kažejo psihološke, ideološke, religiozne, filozofske in znanstvene reakcije in akcije, ki nastajajo v zvezi s političnimi, socialno-ekonomskimi in tehničnimi spremembami tega usodno važnega stoletja. Predvsem pa Croceja zanima širjenje „verstva svobode“ in konflikti, ki jih je vzbujalo to gibanje, sile, ki so se sproščale pod njegovim vplivom, in dognanja, s katerimi je to značilno „verstvo“ 19. stoletja osvetlilo nadaljnjo vegasto pot človeštva k njegovi spolnitvi in sreči.

Crocejeva „Storia d'Europa nel secolo decimonono“ je razdeljena v deset obsežnih poglavij. V prvem razpravlja o svobodi kot verstvu tega stoletja, v drugem o religioznih verstvih, ki so nasprotovale veri v svobodo, v tretjem bleščeče karakterizira romantizem in njegovo mesto v duhovni vsebini 19. stoletja, vsebini, ki je nedvomno vir novih političnih prepričanj in gibanj. Četrto poglavje se bavi z dobo 1815. do 1830., ko se odločuje usoda absolutizma. Naslednje poglavje je posvečeno napredku liberalnega gibanja v letih 1830. do 1847. V tem času se že pojavljajo vidni kontrasti med liberalizmom in socialnim demokratizmom. Šesto poglavje obravnava leta 1848. do 1851., kratko, a značilno razdobje, ki mu daje Croce to-le vsebinsko označbo: Liberalno-nacionalne in demokratsko-socialne revolucije in reakcije na nje. Sedmo poglavje razglablja pojave v letih 1851. do 1870. To je razdobje, v katerem je liberalno-nacionalno gibanje, ki je v Italiji zavzelo revolucionarne oblike, preplavilo Evropo. V zadnjem letu tega razdobja (1870) je Evropa doživela triumf nacionalno-liberalnega duha: zedinjenje Nemčije; obenem je nastopila sprememba javnega mnenja na vsej celini. To leto je tako važno, da mu je Croce odmeril vse osmo poglavje. Sosednje poglavje razpravlja o liberalni dobi v letih 1871. do 1914., deseto pa o razvoju mednarodne politike, o aktivizmu in o pripravah za svetovno vojno v istem razdobju. Daljši epilog, ki je v njem Croce strnjeno orisal svoje poglede na evropski položaj po svetovni vojni, zaključuje njegovo knjigo.

„Storia d'Europa“ ni samo zgodovina liberalizma, marveč tudi njegova apologija. Crocejev liberalizem pa ni manchesterški merkantilizem, ni „laissez faire, laissez aller“, temveč je razgovor svobode kot duhovne sile, ki je združena s težko socialno in politično odgovornostjo. Zato

se bistroidni pisec v zadnjih poglavjih svoje knjige ostro in brezobzirno izreka zoper tako zvani aktivizem, ki je prav za prav liberalizem, a brez prejšnje vere in navdušenja, brez jasne misli in srčne toplote. Aktivizem pretvarja nacionalno načelo v šovinizem ali imperializem in daje v diskusijo samo načelo svobode; to je bankrot liberalizma, obskurni merkantilizem, prehod v plutokracijo, v malomeščansko udobje in skok v duševno praznoto. V duhovnem življenju kažejo ta aktivizem novoromantične struje, kakor je n. pr. futurizem. Današnji rasizem je viden znak popolne, tragične degeneracije liberalizma, ki je bil sredi 19. stoletja še mladosten in pozitiven. V religijo povzdignjeni ideali so se izrodili v živo nasprotje vsega idealnega: v nasilje. Današnji službeni ideologi novih stanj jim skušajo najti filozofsko utemeljitev v tem, da trdovratno zanikajo svobodo in prisegajo, da nimajo nič skupnega z 19. stoletjem.

To žalostno dekadenco „verstva svobode“, ki se je v teku ne celega stoletja izrodilo v lastno negacijo, je mnogostransko razčlenjeni duh esteta, filozofa, literarnega kritika in zgodovinarja B. Croceja zajel v vseh njenih bioloških in patoloških oblikah ter ustvaril delo, ki je zanimivo zlasti v sedanjem motnem in zbeganem času. Da pa je ta bistri opazovalec svobode tudi nje zagovornik, je umljivo: najobsežnejša patologija ne more biti argument proti obstoju in koristnosti zdravja. Croce smatra, da bo svoboda imela v vseh časih visoko ceno za človeka, če ne bo hotel biti samo glava v čredi. V tem pogledu je značilen zlasti epilog. V njem pa se pisec, ki živi v nemilosti fašizma, ne dotika tega, za svobodo tolikanj negativnega pojava v svoji domovini; molče prehaja preko najbližje rane, da tako reši pred fašistično cenzuro spis, ki bo v teh časih slehernemu izobražencu tolažljivo in izredno poučno štivo tudi tedaj, če motri te probleme z drugega vidika.

B. Borko.

Antologija sodobne španske poezije. Neznani svet sodobnega španskega pesništva nam mikavno odpira letos v Madridu (Editorial Signo) izišla „Poesia española. Antología 1915—1931.“ Urednik Gerardo Diego pravi v uvodu, da njegova knjiga „noče biti popolna, marveč le delna antologija španske poezije“. A tudi taka kot je, namreč omejena na razmeroma kratko dobo, na španski ali kastelanski idiom in na pesnike, ki so po rodu iz Španije, nas ta knjiga ljubko vodi po umetnih vrtovih sodobne španske poezije.

Cvetober španske lirike odvarja zamišljeni in vendar čuvstveno plamteči Miguel de Unamuno, eden izmed idejnih preroditeljev sodobne demokratične Španije. Njemu sledi šestnajst pesnikov, med njimi pretežno mlajši; nobena pesnica. Zastopani so samo vodilnejši poetje. Vsakega uvaja slika, biografija ali avtobiografija in izjave (misli) o poeziji, ki so ponekod prav duhovite. Slike na posebnih prilogah ne kažejo tako zvanih „fotografskih poz“, ki so pri nas obligatne, marveč imajo pretežno živo ozadje (vrt, ulica, travnik in podobno). Omenjamo imena, ki prevladujejo na današnjem španskem Parnasu:

Manuel Machado y Ruiz, rojen leta 1874. v Seville, danes ravnatelj občinske knjižnice in muzeja v Madridu. Pesniško pod francoskim vplivom, je živel več let v Parizu. Sotrudnik mnogih revij, ustanovitelj lista „La Libertad“, v katerem je stalni dramski kritik. Izdal je deset pesniških zbirk in več knjig kritike, esejev, dramatskih del, prevel Rostandovega „Orliča“ i. dr. — *Antonio Machado*, profesor francoskega jezika, je izdal več zbirk poezij, med njimi leta 1928. drugo izdanje „Poesias completas“. — *Juan Ramon Jimenez*, eden največjih španskih pesnikov sedanjosti, rojen leta 1881., avtor okrog dvajsetih pesniških knjig, pesniški bojevnik modernizma, vendar pa po duhu izrazito španski poet; v njem se najboljše tradicije španske poezije izravnavajo s sodobno revolucionarno formo. — *J. Moreno Villa*, rojen

leta 1887., nemiren duh, je študiral v Nemčiji kemijo, v Madridu zgodovino, pogosto spreminjal poklice, se bavil tudi s slikarstvom, izdal je več zbirk poezije, proze i. dr. — *Pedro Salinas*, rojen leta 1892., je poučeval španščino na Sorbonni in na vseučilišču v Cambridgeu, sedaj živi v Madridu. — *Jorge Guillén*, rojen leta 1893., takisto profesor jezikov, je bil leta 1929. in 1931. lektor španščine na univerzi v Oxfordu, sedaj predava na vseučilišču v Seville. Izdal je zbirko „Cantico“, prevajal iz Valéryja. — *Damaso Alonso*, rojen leta 1898., sedaj profesor španske literature na univerzi v Oxfordu. — *Juan Larrea*, rojen leta 1895., licenciat iz književnosti na univerzi v Salamanci, živel je več let v Parizu, piše tudi francoski, sodeluje pri raznih revijah, samostojne zbirke še ni izdal. — *Gerardo Diego*, urednik te Antologije, rojen leta 1896., doktor madridske univerze, je dobil leta 1924./1925. državno nagrado za pesniško zbirko „Versos humanos“, je mnogo predaval v španski Ameriki. — *Federico Garcia Lorca*, rojen „a fines del siglo XIX“ (ob koncu 19. stoletja), je študiral filozofijo in književnost ter mnogo potoval in predaval v Ameriki. Objavil je štiri pesniške zbirke, knjigo proze i. dr. — *Rafael Alberti*, književnik v Madridu. Pasioniran potovalec. Izdal pet pesniških zbirk, piše tudi za gledališče. — *Fernando Villalon*, rojen leta 1881., „nadarrealist po življenju in delu“, pesnik, ki za razliko od ostalih vrstnikov v tej Antologiji ni imel šolskih spričeval. Ta poet andaluzijske pokrajine je izdal prvo zbirko („Andalucia la baja“) leta 1926., leta 1930. pa ga je pobrala smrt. — *Emilio Prados*, rojen leta 1899., se je po studijah filozofije in književnosti vrnil na svojo Malago in tam izdal več pesniških knjig. — *Vicente Aleixandre y Merlo*, rojen leta 1900 v Seville, avtor zbirke „Ambito“ in dveh neobjavljenih pesniških knjig. — *Luis Cernuda*, rojen leta 1902. v Seville, je bil nekaj časa lektor španskega jezika v Toulouse, sotrudnik raznih revij in avtor samo-

stojne zbirke „Perfil del Aire“, tri pesniške zbirke pa leže v rokopisu. — *Manuel Altolaguirre*, rojen leta 1905. na Malagi, licenciat, tipograf, ki sam tiska svoje revije in knjige, mnogo potuje.

Motivično poezija pretežne večine v Antologiji zastopanih poetov goji liriko pejsaža, razpoloženosti v naravi (posebno pogosti in topli so opevi mesečnih noči), erotiko in refleksivno poezijo. Idejno se pogosto kažejo odbleski katoliškega verovanja (večina poetov je obiskavala jezuitske kolegije), socialne ideje se pojavljajo redko, bližje so Špancem — zlasti srednji generaciji — splošne človečanske ideje. Poezija vseh ima močno čustveno barvitost. Formalno prevladujejo vse oblike od klasično strogih do svobodnega verza, futurizem in surrealizem sta ponekod vidno vplivala na formo. V splošnem se čuti literarna gravitacija Pariza. Najjačja pesniška osebnost je Juan Ramon Jimenez, dostojen drug največjih poetov sodobne Evrope.

B. Borko.

Bernard Shaw onkraj razpota. Novo dramatsko delo Bernarda Shawa „Too true to be good“, ki so ga nedavno vprizorili v Londonu, je povzročilo dokaj pikre komentarje. Shaw ni nič več na razpotju, kakor je bil vedno; skušnjave tragičnih življenjskih spoznanj so zapeljale tudi njega. Njegova posmehljiva zbadljivost je izgubila čar smeha, ki je bil obenem sijaj večne mladosti; ovdovela shawovska zbadljivka nosi črno tančico, ki na lahko zakriva ostre poteze bridko razočaranega obličja.

V omenjenem dramatskem spisu je Shaw zapisal, da sodobna generacija, ki se sicer prav dobro spozna v zadeve običajnega življenja, pada v prazen Nič, kjer noža zaman išče trdnih tal. „S to mlado generacijo se dogaja nekaj fantastičnega, neresničnega, nenaravnega, nekaj globoko nezadovoljivega... Naga telesa nam sicer niso več zoprna, toda groza, ki nam jo vzbujajo nagi razumi sedanjosti, je hujša nego jo lahko prenašamo... Pustite jim,

naj kolnejo, naj rabijo umazane besede in pijo svoje coctaile, poljubljajo dekleta, jih ščipljejo in sopejo ž njimi, dokler ne bodo ta, ki so bila v osemnajstem letu še podobna rožam, v dvaindvajsetem kakor demimondke, ki so prebile vojno... Toda ostra strela vojne je zapustila velike luknje v angelskih pajčolanih našega idealizma, enako kot je preluknjala strehe naših katedral in prizadejala strašne rane zelenim hribčkom naše zemlje. Naša duša je razcefrana; hodimo samo še v cunjah... Stojim na meji med mladostjo in starostjo in se samemu sebi zdim kot človek, ki je zamudil svoj vlak; prišel je k prvemu vlaku prepozno, k drugemu prezgodaj... Po svoji naravi sem pridigar, nov Koheleth, toda nimam svojega svetega pisma, nimam več nobene vere: vojna mi je oboje iztrgala iz rok; postal sem nevednež, izgubil sem pogum in spoznal strah. Vse, kar vem, je to, da si moram sedaj še sam iskati življenjsko pot, iskati zase in za vse nas, ali pa pojdemo neizogibnemu propadu nasproti.“

O. L. je v tedniku „Tagebuch“ objavil s tem v zvezi članek z naslovom „Bankrot Bernarda Shawa“. Tu pravi med drugim:

„Vse to smo lahko slutili; že pred leti je bil Shaw v nekem govoru izrazil razočaranje z idealom svojega socializma, ki se je sedaj realiziral. Ne Macdonaldova Anglija niti Rusija Vladimirja Lenjina se nista uresničili po vizionarskem pričakovanju „playwryght“. Že takrat se je Shaw primerjal z antičnim kristjanom, ki je živel za časa Konstantina, onega prvega v pravo vero spreobrnjenega rimskega cesarja, ki zdaj razočaran spoznava, da je tudi po novem nauku ostalo vse, kakor je bilo prej in da je svet prav tako žalosten, kakor je bil za časa Konstantinovega predhodnika, zatiralca kristjanov Dioklecijana. Pričakovani raj tudi zdaj ni nastopil in bog je zopet pustil svojega preroka na cedilu. Zakaj, prav za prav je bil Shaw vsekdar veren. Ne veren v ortodoksno

in tradicionalnem smislu, marveč veren po srcu in pristaš krščanske moralke, v kateri je pravilno spoznal korenine socializma. Dolgi predgovori njegovim gledališkim igram, neskončne diskusije njegovih junakov in junakinj, vse to, kar njegovemu delu tolikanj škoduje in bo še škodovalo, vse to priča, da temu burkaču prav za prav nikdar ni šlo za šalo. Šlo mu je marveč za to, da bi svoje nauke razširil preko gledališke rampe v lože in na sedišča, nauke, ki jih je zavijal v humor, ker jih je moral tako zavijati, kajti globoko dekoltirane dame in gospodje v frakih ne bi bili mogli požreti njegovih pilul, če jih ne bi posladkal ..."

Pisec dovtipno pristavlja, da Shaw kot pridigar morale in novega socialnega duha res ni bil Savonarola, bil pa je vsaj, postavimo, Savonarolič. Nato opisuje londonski neuspeh igre „Too true to be good“ in navaja kot značilni glas sodbo „Observerjevega“ kritika Mr. St. Johna Ervina, ki je nad najnovejšim Shawom takole prelomil svoje pero:

„Ne morem staremu Shawu odpustiti te njegove potrnosti. Ali ima stavec pravico, obupano dvigati roke, ali sme vero, ki jo je izgubil, zalučiti čez krov? Ta stari hrabri bojevnik, ki se je dosihmal bojeval s stisnjeno pestjo in je bil prvi v vsakem boju, sedaj tarnaje poseda v kotu in oznanja svojim učencem, ki se med nje štejem tudi sam, da je najbolje za nas vse, če se lepo vlečemo in umremo. Kakšen vodja pa je to, kakšen vojvoda? Kako ste nas, Shaw, mogli zvabiti v strelski jarek in nas potem pozvati, da naj se sami postreljamo, da nas ne bi pokosili drugi? Vaša rdeča brada je nekoč vihrala kakor plamen: ali se je zdaj spremenila v belo zastavo? Zares: bolje bi bilo, če bi umrli dvajset let prej, kakor da še živite in nam spišete to dramo revmatika, ki samo dokazuje, kako Vam je odpovedal Vaš nekdanji radostni pogum, in ki preklicuje vse Vaše dosedanje nauke.“

Komentator nemškega obzornika pa pripominja: „Kdor tako piše, pozna Bernarda Shawa samo na zunaj, nikakor pa ne notranje: v njem je počilo pero vere, vere v napredek, v večne vrednote, v krščanstvo. To vero mu je vzela vojna, zakaj — ali je kaj prida vera, ki so se za njene večne vrednote: resnico, svobodo, enakost, pravičnost in bratstvo evropski narodi tolikanj topli, da je ostala od teh vrednot samo brezlična masa? Sedaj stoji Shaw pred onim Nič, pred onim „vanitas vanitatum“ in to odkrito priznava ... Zares, Shaw je opešal. Toda njegova spreobrnitev vsaj ni sleparska in to v današnji dobi moralnih moratorijev in intelektualne plačilne nezmožnosti vendar kaj pomeni.

B. Borko.

Józef Gołąbek, Ivo Vojnović, dramaturg jugoslawiański. (Lwów-Warszawa 1932.) Medtem ko je Italijan Arturo Cronia spisal najizčrpnjšo študijo o srbskem pisatelju Lazi K. Lazaroviću (Rim 1932, Istituto per l'Europa orientale), je Poljak dr. Józef Gołąbek, docent varšavske univerze, presenetil z obsežno, temeljito monografijo o Ivi Vojnoviću. Spis, ki obsega 488 strani velike osmerke, priča o avtorjevi izredni akribiji (citira do malega vse, kar so časopisi in celo dnevnikarji pisali o Vojnoviću in uporablja še neobjavljene vire; za inozemskega znanstvenika nedvomno težavno zbiranje gradiva!). Obenem pa spis razodeva avtorjev širok literarno-kritični pogled, ki osvetljuje Vojnovićevo delo do najtanjših podrobnosti. Iz obsežnega materiala, ki ga je dr. Gołąbek zbral, iz natančnih analitičnih in literarno-primerjalnih proučevanj, ki jih je opravil na Vojnovićevih spisih, je z metodično preciznostjo, pregledno in jasno izoblikoval svojo v marsičem vzorno monografijo.

Spis obsega osem poglavij, ki so označena takole: I. Življenjepis pesnika. II. Pesnikova duša. III. Pesnikovo delo. IV. Analiza. V. Geneza. VI. Literarni vplivi.

VII. Kompozicija in tehnika. VIII. Jezik in stil. Ob koncu knjige daje pisec resumé svojih raziskavanj, spajajoč vse podrobne poteze v celotno fiziognomijo, oriše Vojnovičev literarni značaj, pomen in mesto, ki ga zavzema v svoji književnosti. Knjigo zaključujejo obsežne opombe in register. Spis dr. Gołabeka ni samo avtorjeva odlična vizitnica za jugoslovanske književne studije, marveč je obenem eden najtehtnejših poljskih doneskov za kulturno zблиževanje med Poljsko in slovanskim jugom. Kdor bo pri nas posihmal pisal o avtorju „Dubrovačke trilogije“, bo moral nujno seči po spisu Józefa Gołabka. Ne bi bilo prav, če bi na tem mestu prezrli to zaslužno delo mladega poljskega znanstvenika, ki obeta, da se bo enako temeljito poglobil v spise Ivana Cankarja. Nemara bo prehitel vse naše domače raziskovalce z monografijo o Cankarju, kakor smo jo tudi o Otonu Župančiču dobili iz neslovenskih literarno-kritičnih delavnic (Cronia, Tesnière). *B. Borko.*

Svetovni nazor modernega človeka. Nemški astronom Bruno H. Bürgel je v pravkar izišli knjigi „*Die Weltanschauung des modernen Menschen*“ (Berlin, Ullstein, 216 str.) opisal v močno poljudni obliki današnje končne rezultate eksaktnih znanosti (astronomije, biologije, geologije, paleontologije, antropologije in drugih), kolikor odgovarjajo na stara vprašanja o postanku in razvoju vesoljstva, zemlje, življenja, živstva in človeka. Tem poglavjem je priključil svoja razglabljanja o smislu zgodovine, o spoznavanju in nespoznavanju svetovne uganke, o verstvu, o etiki in morali itd. Tako zasnovana in napisana knjiga naj izobražencu, ki ne utegne proučevati teh vprašanj iz strokovnih spisov (in kdo naj bi imel univerzalno znanje iz tolikih strok?), predoči osnove današnjega svetovnega in življenjskega nazora. Bürgel ne prikriva težkoč, ki nastajajo pri graditvi take miselne stavbe, kjer moraš vzeti poleg docela eksakt-

nih dognanj tudi bolj ali manj fiktivno opeko podmen, ali kjer ti nenadno zazija stara praznina — „Ignoramus et ignorabimus“. Smatra pa, da se bo v teku stotisočletij, ki so še pred človeštvom, ta „ignorabimus“ umikal z isto nujnostjo, kakor se je v dobah dosedanjega kulturnega razvoja, ki svetovnonazorsko predstavlja otroško dobo človeštva.

Bürgelova knjiga bo zadostovala kot prvi pregled današnjega stanja svetovnonazorskih problemov, ki jim je izhodišče materialistični monizem, vendar skeptikov ne bo razorožila in verniki drugih nazaranj bodo ob njenem robu stavili toliko vprašajev in klicajev, kot bi jih bil na primer Bürgel pisal ob robu kakšne idealistične ali celo versko-dogmatične svetovnonazorske apologije. Piše pa Bürgel zelo prijetno: Bölschejeva šola! *B. B.*

Ruski bibliofili v emigraciji. V Parizu deluje že več let „Obščestvo družej ruskoj knjigi“, ki skuša med pribežniki obvarovati tradicionalno rusko ljubezen do lepe knjige. Ta združenje bibliofilov izdaja svoj „Vremennik“, čigar tretja knjiga je izšla letos v okusni grafični opremi in s prav zanimivo vsebino. „Vremennik“ urejata T. L. Lozinskij in I. B. Polonskij. Izmed razprav in člankov v tem zborniku je omeniti zlasti Benuajeve spomine na Vereščagina, Artura Lutherja članek o nemških ilustratorjih ruskih pisateljev, pregled ruskega periodičnega tiska v Parizu do l. 1918., razpravo B. Silversvana o ruskih knjigah helsingforskega vseučilišča, članek G. Lozinskega o romantičnem albumu P. A. Barteneva (z neznanimi verzi ruskih pesnikov), posebno zanimivo razpravo J. Porcheja o ruskih knjigah, ki so jih našli v knjižnici znanega enciklopedista Diderota in ki vsebujejo nekatere redke tiske iz dobe Petra Velikega. Izmed krajših prispevkov omenjam predvsem Kiseveterjeve spomine na moskovske bukiniste. — „Vremennik“ je vreden zabeležbe na tem mestu, ker je ta

zbornik prikupna priča neuničljive ruske ljubezni do knjige, vsem življenjskim trdotam kljubujočega bibliofilskega zanosa,

obenem pa je to redka ruska knjiga, saj je tretji „tom“ izšel v nakladi 320 izvodov. *B. B.*

DOPIS UREDNIŠTVU

Veleccenjani gospod urednik!

V Ljubljani, dne 22. decembra 1932.

V svojem „Opominu slovenskemu narodu“ (gl. LZ 1932, str. 615.) je gosp. Rihard Jakopič med drugim napisal tudi nekaj grenkih stavkov, ki zadevajo Narodno galerijo. Njej namenjeni očitki se glasijo tako-le: „V beraštvu in ponižanju stoka slovenska umetnost. Narodna galerija že zbira in kupuje še zadnje ostanke starin, tudi take, ki nimajo s slovensko umetnostjo prav ničesar opraviti, ter prenavlja zanje svoje prostore — zavoljo ‚ohranitve dokazov‘. Kaj vendar jo je zdaj prešinilo, da je vzela še usmiljenje v svoj program? Pa ne da bi se hotela malo ponorčevati iz živih? Narodna galerija objavlja apele na slovensko javnost: ‚Pomagajte našim umetnikom, pomagajte jim, dajte jim naročila, itd.‘ V paviljonu pa, ki je bil nekoč svetišče slovenske umetnosti, pusti, da se odpira javnosti nekak — recimo, hram za onečaščenje umetnosti. Kaj se spogledujete? Da, da — Narodna galerija, naša Narodna galerija, društvo za zbiranje in ohranitev najpomembnejših umetnin slovenskih umetnikov.“

Brez nejevolje skušam prezreti napade na Narodno galerijo, ko se pojavljajo tu in tam, ker vidim, da izvirajo iz nevednosti, napačnih mnenj ali osebnega nerazpoloženja ljudi, ki si niti malo ne mislijo, kako potrebno in težko je delo za to našo edinstveno narodno institucijo; toda ker g. Rihard Jakopič Narodno galerijo bolje pozna in ker bo zgodovina tudi njegov „Opomin slovenskemu narodu“ spravila med svoje dokaze o sedanjem slovenskem prosvetnem stanju, Vas moram prositi, da mi na tri zgoraj navedene očitke dovolite v svojem listu prostora za ta-le kratek odgovor.

Odlični in neblagohotni kritik se moti, ko trdi, da Narodna galerija zbira in kupuje še zadnje ostanke naših starin; saj smo doslej zbrali le najmanjši del tega, kar nam je dragoceno in bi se zbrati moralo, in smo mogli kupiti zelo malo umetnin ter prav nič takega, kar bi ne imelo s slovensko umetnostjo ničesar opraviti. In ko je Narodna galerija pozvala Slovence, naj naročajo pri svojih umetnikih, ker so naročil potrebni naročniki in umetniki, ali je s tem apelom res zaslužila, da jo gosp. Rihard Jakopič zasmehuje, češ, da je prevzela tudi usmiljenje v svoj program in da se norčuje iz živih umetnikov? Saj je s svojim „pozivom občinstvu“ storila isto, kar je storil pozneje tudi g. Rihard Jakopič, ko je napisal svoj strogi „Opomin slovenskemu narodu“. In slednjič tudi menim podpisani, da bi se paviljon ne smel odpirati prireditvam, kakršna je bila tista „Jugoslovenska razstava“, na katero meri g. Rihard Jakopič v svojem „Opominu“; toda če je Narodna galerija pomotoma oddala paviljon prireditelju, ki ga odbor ni poznal in ki je bil podprt z najboljšimi priporočili, ali je s tem res izgubila pravico, priporočati Slovencem, naj za svojo umetnost skrbе, kadar in kolikor morejo? Ali naj jo poslej zaničujemo kakor g. Rihard Jakopič? — „Kaj se spogledujete?“ vprašuje naš opominjevalec slovenski narod, ki je nanj naslovil svoj zlovoljni opomin. Odgovoriti bi mu morali, da se začudeni spogledujemo zato, ker take nesmiselnosti ne razumemo več in ker nismo prepričani, da bodo Slovenci tem bolj ljubili umetnost, čim bolj bodo njih slikarji prezirali Narodno galerijo, ki edina to umetnost vztrajno in sistematično ter razkazuje slehernemu človeku, ki jo želi spoznati.

Dr. Fran Windischer.